

Literatuuroverzicht.

[«Aber gerade im Naturgenuss besteht das alte Wort zu Recht: Man sieht nur, was man kennt.»
FRANCE.]

Er zijn deze keer twee wereldgebeurtenissen in het verschijnen van de in drommen aanrukkende Biologische werken, n. l. 1) het gereed komen van een bewonderenswaardig en lijvig werk van den grooten dierenkenner Ernest Thompson Seton, getiteld »Life Histories of Northern Animals«, met 68 kaarten en 600 illustraties naar eigen (zeer juiste) teekeningen of photo's. Twee deelen, ieder meer dan 600 pagina's; f 45 samen. Wie de meer populair geschreven (maar eenig in hun soort!) drie boeken van bovengenoemden schrijver kent, n.l. Bingo und andere Tiergeschichten, Tierhelden, en Prairietiere und ihre Schicksale (Kosmos, Stuttgart f 3 elk) kan al haast niet wachten op de ontvangst van dit mooie standaardwerk over het leven van Noord-Amerikaansche dieren, en is tevens blij nu een niet in 't Duitsch vertaald boek van dezen scherpen opmerker te bezitten. »Het is een boek van populaire natuurlijke historie, maar op strikt wetenschappelijke basis« De schrijver zegt in zijn voorrede: »Zoo ver het in mijn macht was heb ik alles gedaan, om dit een ijverige en vurige poging te laten zijn, tot in de intieme zijde van het leven der dieren binnen te dringen — de zijde die zoo lang werd overgeslagen, omdat wij tot kort geleden, de levende wezens hardnekkig als bloote automaten hebben beschouwd, zonder er aan te denken dat, zij hun »home«, hun vrienden, hun zorgen hebben en een huiselijk leven bezitten, dat hun werkelijke leven is.« Ik kan het iedereen aanbevelen; het is een werkelijk prachtig boek.

Het tweede door mij bedoelde werk is Dr. A. Berger: *In Afrika's Wildkammern als Forscher und Jäger*, met 40 groote platen, 240 textphoto's en een reiskaart. Berlin; Parey 1910. f 9,10. Het is een boek dat zich nauw aansluit aan de twee bekende en beminde werken van Prof. Schillings: *Mit Blitzlicht und Büchse* en *der Zauber des Elefants* en het is ook precies eender uitgegeven. Schillings heeft een voorrede geschreven, waarin hij nog eens wijst op het treurige dieren-schachten en uitmoorden door de Boeren in Zuid-Afrika.

De fijn-bruine tint van photo's vind ik prachtig en de text hoogst interessant, al mist Dr. Berger dan ook de gloedvolle meeslepende stijl van Schillings.

Ook treft een werkelijken natuurliefhebber de jagersgeest, de niet te onderdrukken jagersblik van den schrijver vaak als iets storends en niet bij het onderwijs passend. Al zegt de schrijver herhaaldelijk: »photografeeren is toch veel interessanter en leerrijker dan jagen« toch zit dit gevoel er soms maar dun op. En betreurt hij het dat hij voor de musea of studie dit of dat behoefte te schieten, toch schiet hij een krokodil zonder eenig argument dood (als eenig argument geeft hij op dat het dier een aap poogde te vangen! Welnu daar had de krokodil recht op als dit zijn voedsel is) en laat het lijk in 't water achter.

Doch behalve dit is het een prachtig werk.

Evenzeer als het mij steeds bevreemd heeft waarom bovengenoemde 3 vroegere boeken van Thompson Seton niet in 't Nederlandsch vertaald zijn, terwijl veel moeilijker en wetenschappelijker werken, zooals die van Bölsche wel vertaald worden (en ik zou zeggen: ieder die Bölsche werkelijk kan volgen en begrijpen kan ook Duitsch lezen), verbaast het mij ook dat die prachtige natuurboeken van den Amerikaanschen dierenforscher William Long, niet vertaald zijn of worden. Een enkel stukje uit enkele van zijn werken is eens in *D. L. N.* of elders verschenen, maar verder niet. De boeken die ik door eigen bezit kan beoordeelen: 1) *Brier patch philosophy*, 2) *Northern Trails*, 3) *A little brother to the bear*, 4) *School of the Woods*, 5) *Beasts of the Field*, 6) *Fowls of the air*, 7) *Whose home is the wilderness*, 8) *Following the deer* 9) *The wood-Series*. Ieder kost f 3,90 (Ginn & Compagny London), en ze zijn alle even aardig en mooi.

Van Dr. Forel verscheen: »*Das Sinnesleben der Insekten, eine Sammlung von experimentellen und kritischen Studien zur Insekten psychologie*«; vertaald door Maria Semon, f 5. (Verslag v. Reinhardt, München). In 't Fransch is dit boek uitgegeven in 1901 onder den titel van »*Sensations des Insectes*«. Torel is bekend genoeg en behoeft geen aanbeveling.

Prof Sajó gaf een zeer aardig boekje uit over de bij, getiteld *Unsere Honigbiene* (Stuttgart, Kosmos). Er waren hierin enkele voor mij nieuwe dingen, b. v. wat hij zegt over bijenvergif en rheumatiek. Ook is interessant wat hij over de erfelijkheid in 't verband met de voortplanting der bij zegt.

British Birds maandschrift aan Ornithologie gewijd, geeft in November en December een mooi overzicht met gekleurde kaarten van de *Kruisbekkeninvasie in Engeland* en men wijst

daar op de *dimorphie van dezen vogel*, evenals op p. 200 op de *dimorphie van *Sterna macrura pull.** Dr. Zell gaf weer een bundel *Naturwissenschaftliche plaudereien* uit (München 1910 of f 1,35) onder den titel »*Zärtliche Verwandte in der Tierwelt*«, die zeer aardig is om te volgen.

De bekende *Lebensbilder aus der Tierwelt* von Meerwarth zijn alweer in 6 afleveringen verschenen voor het tweede deel Zoogdieren en het tweede deel Vogels; *Gowan's Nature Nature Books* heeft deeltje 23 en 24 klaar. *Our flowering shrubs en Wild Birds, Fourth Series.*

Natur u. Erziehung geeft een interessante beschrijving over een *plantentuin in Dahlem* bij Berlijn die eenig is in zijn soort. Ingericht op de manier van Hagenbeck's dierentuin, wil deze tuin een overzicht geven over het plantenleven van de geheele wereld, en doet dat in een uitgestrektheid van 40 H.A., op heuvels en in dalen, op rotsen en in moerassen, in bosschen en op velden. Om zoo te zeggen is het dus voor het mooie boekwerk van Dr. Karsten en Dr. Schenck, dat nog steeds doorloopt, (*Vegetationsbilder*, Jena Fischer) de natuurlijke aanvulling.

Slot in de volgende aflevering. Long's vertaling is in de maak.

Dordrecht,

P. J. BOLLEMAN VAN DER VEEN.

„Zo'n Schaapskop.“

In 't Oldambt (prov. Groningen) heeft iedere veldarbeider minstens één schaap. Ook des winters laat men de dieren in de wei, doch des avonds worden ze steeds naar binnengehaald.

Een paar dagen geleden kwam ik langs de weg van Beerta naar hier toen het begon te donkeren.

Een man komt uit zijn schuurtje en gaat schuin over de weg op de dam van een wei toe om het hek (wringt zegt men hier) te openen.

Vier schapen staan op enigen afstand en met opgeheven koppen houden ze de ogen strak op hem gericht. Drie er van komen weldra aangelopen en zijn vóór hem bij het hek doch de vierde blijft staan, zijn confraters jaloers nastarende.

Nauweliks is de wring geopend of het drietal loop met snelle dribbelpasjes de weg over naar de stal, die met open deur heft wacht.

»Mag de andere er niet uit,« zoo vroeg ik.

»Nee,« was 't antwoord, »die is niet van mij, die is van 't stoomgemaal daar.«

En dat dit zo is, wordt me duidelijk gemaakt door het eenzaam achtergebleven dier, dat, gekweld door een gevoel van verlatenheid, nu zeer onrustig in de wei op en neer loopt steeds de kop gewend naar 't gemaal en luid blatend zijn eigenaar aanroept, die altijd nog maar niet verschenen wds.

»Hoe wist het beest wel, dat ie niet met U mee moest,« vroeg ik.

»Joa, dat wai ten ze gauw,« was het lachend antwoord.

Zo'n schaapskop!

Winschoten.

W. W. S.

„Natura docet“

Voor het Museum zijn de volgende giften ingekomen:

Ontvangen van Dr P. v. O. te R. f 10; *De Levende Natuur* f 10; de heer A. A. van Pelt Lechner, Wageningen f 10; de heer B. te G. onderwijzer f 1; fam. Dr. Hondelink, Denekamp, f 10; N. N. onderwijzer, Hengelo f 1; D. H. A'dam f 2,50; de heer G. A. Borghuis, onderwijzer Denekamp f 2,50; de heer B. E. Bouwman Breda, »*Eenige Rijksdaalders*« 5 à f 10; Mej. W. Leenbeer, onderwijzeres Emmer Compaxuum f 1; Mej. Titia Jelgersma, Purmerend f 2,50; Mej. Ritty Broon, Hoorn 2,50; Mej. A. Wilkes, Denekamp f 1; Mej. v. d. Plaats, Enschede, directrice eener school f 1,50; fam. C. te A. f 25; De Afd. Amsterdam der N. N. V. f 10; De Afd. Twenthe der N. N. V. f 40; van het Hoofdbestuur voor berging hunner verzamelingen (voorstel) jaarlijks, 15 à f 25; G. J. B. Albrink, preparateur, Denekamp f 2,50. In een klein 14 dagen is bijna reeds het vierde deel bijengekomen. Ik twijfel er niet aan of ook de rest zal volgen, daar mij verschillende sympathiebetuigingen hebben bereikt. Waar de onderwijzers(essen) er het nut van inzien en uit hun beperkte middelen nog een steuntje bijdragen, zullen zeker ook de meergegoeden, die over grooter draagkracht beschikken, gaarne een hoeksteen aanbrengen, opdat het gebouwtje voldoende stevigheid krijgje.

Men zie dus eens na, of er nog iets beschikbaar is.

Ook de kleinste gift wordt dankbaar aanvaard.

Aan hen, die reeds een goed voorbeeld gegeven hebben, betuig ik hier gaarne nogmaals mijn hartelijken dank,

Denekamp 18/2 '10.

J. B. BERNINK.